

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

משיחות ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
ה' תהא שנת פדות
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכרון

הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות ישראל אריה לייב

אחיו של הו"ח אי"א נו"מ ובעל מדות דובער הי"ד

בניו של כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל

רב פעלים לתורה ולמצות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

בס"ד. משיחות ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א

ביידע אויבנדערמאָנטע ענינים זעט מען גלייך אין דער ערשטער גאולה (און מקור אויף אַלע גאולות) – גאולת מצרים:

די גאולה איז באַשטאַנען אין דעם, אַז נוסף דערצו וואָס אַלע אידן זיינען אַרויס פון מצרים („בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו“) ובשלימות און מיט אַלע זייערע זאַכן (ע"ד מ"ש, „כספם וזהבם אתם“), האָבן זיי מיט זיך אויך מיטגענומען און אויסגעלייזט די ענינים פון „גולה“ (גלות מצרים) – „וישאלוּ ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות גו' וינצלו (ורוקינו) את מצרים“, „שעש-אוהו כמצודה שאין בה דגן . . . כמצולה שאין בה דגים“¹¹ [און – „וגם ערב רב עלה אתם“¹³].

א. בהמשך צו דעם וואָס עס האָט זיך גערעדט וועגן דעם ענין פון גאולה – אַז דער וואָרט „גאולה“, אותיות „גולה“ בתוספת אל"ף, גיט אַרויס דעם תוכן פון דער גאולה (מער ווי די אַנדע-רע ד' – ה' לשונות של גאולה⁵): (א) דאָס אויסלייזונג פון אַלע עניני הגלות (גולה): גאולה איז ניט שולל די עבודה אין גלות, נאָר זי איז כולל און הויבט אויף גלות – דורך אַרויפֿשטעלן און מגלה זיין דעם אל"ף פון „אלופו של עולם“⁴ אין „גולה“, ווי דער אויבער-שטער איז בעה"ב און פירט אָן מיט אַלע עניני העולם אויך אין גלות, (ב) די גאולה ווערט „אויפגעמאַכט“ דורך דער עבודה אין גלות (אַזוי ווי דער וואָרט „גאולה“ ווערט אויפגעמאַכט – און רוב אירע אותיות זיינען – אותיות „גולה“, נאָר מאיז מוסיף אָן אל"ף) –

וועט מען זיך אַפּשטעלן אויף נאָך אייניקע נקודות אין דעם, וואָס דאָס וועט צוגעבן נאָכמער הסברה אין דער עבודה וואָס אידן דאַרפן טאָן שטייענ-דיק „ערב הגאולה“.

ב. דער אויפטו פון גאולה (די הוס-פה וגילוי האל"ף אין גולה, און אין

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו – התמימים בפרט, משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק' ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל בגאולה האמיתית והשלימה נאו תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

(5) כמובן ממאחז"ל (ב"ר פט"ז, ד. ויק"ר פט"ז, ה) „כל המלכיות נקראו על שם מצרים“. וראה ד"ה כימי צאתך תש"ח רפי"ב (ע' 164).

(6) בא י, ט.

(7) ישע"י, ט, ט.

(8) בא יב, לה-לו.

(9) ת"א, ת"י ופרש"י עה"פ. פרש"י ברכות שבהערה הבאה (ד"ה כמצודה).

(10) ברכות ט, ב. פסחים קיט, א.

(11) „פי' שלקטו כל הניצוצין שנפלו בשבירה אליהם ונתרוקנו מצרים מהם עד שנשארו כמצולה כו' ולא השאירו שם אפי' ניצוץ א" (תו"א וראו נה, סע"ד).

(12) בא שם, לה.

(13) שוה („רב“) מרמז על הר"ב ניצוצים (מהרפ"ח ניצוצים) שנתבררו ועלו אתם ממצרים (תו"א בא ס, ג). וע"פ המבואר בתו"א שבהערה 11, מובן, שבמצרים היו רק ר"ב ניצוצים, ונתבררו

(1) שיחת ש"פ אחו"ק, י"ג אייר (לעיל [סה"ש תנש"א ח"ב] ע' 504 ואילך).

(2) ראה ויק"ר פרשתנו ספ"ב. שהש"ר פ"ד, א (1). קה"ר פ"ד, א (א). לקו"ת בהעלותך לה, ג. אוה"ת בא ע' רעג. בהעלותך ס"ע תכג ואילך. נ"ך ע' תקי. המשך מים רבים תרל"ו פקל"ד.

(3) וראו ו, ו-ח. וראה לעיל [סה"ש תנש"א ח"ב] ע' 504 הערה 4.

(4) ראה אוה"ת בא שם.

ד.ה. – די גאולה איז געווען ניט נאָר אַ ציאה אָן אַרויס פֿון מצרים, נאָר אַ גאולה אויך פֿון מצרים (גולה) עצמו, דורך אַריינשטעלן און מגלה זיין דעם אל"ף (אלופו של עולם) אין די עניני הגלות – זייער תכלית צוליב וועלכע דער אויבערשטער האָט זיי באשאפן און געגעבן צו מצרים, בכדי אידן זאָלן זיי מברר זיין דורך „וינצלו את מצרים“ (און דורך דעם זאָל נתקיים ווערן דער „ו- אחרי כן יצאו ברכוש גדול“¹⁴).

ביז אַז „וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום“¹⁵, „אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם“¹⁶ די מצריים אַלײן, און נאָכמער: „מלמד שהשאלום בעל כרחם . בעל כרחם ישראל“¹⁷ – וואָס לכאורה: (א) צוליב וואָס האָבן זיך די מצריים „געיאָגט“ אָפּגעבן פֿון זייערע כלים כו' (היפך טבע האדם)! (ב) דער ציווי „וישאלו איש מאת רעהו גו“¹⁸ איז געזאָגט גע- וואָרן צו די אידן, ניט צו די מצריים? (ג)

כולם*, ושאר הפ"ו ניצוצים (בגימט' אלקים) נתבררו בגליות שלאחרי זה (ראה תו"א וישב כו, ד).

(14) לך לך טו, יד. וראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 823 ואילך. ועוד.

(15) בא שם, לו.

(16) פרש"י שם, ממכילתא עה"פ.

(17) ברכות שבהערה 10.

(18) בא יא, ב.

* ראה לקו"ת וספר הליקוטים להאריז"ל ר"פ תצא בטעם האיסור לחזור למצרים (בשלח יד, יג. שופטים יז, טז. תבוא כח, סח) – כי „הגליות הוצרך לברר ניצוצי קדושה . והנה במצרים באותו גלות ביררו כל הקדושה שהי' בקרבם ולא נשאר דבר . ולכן צוה שלא לראותם עוד, ולא עשה כן בשאר גליות שעדיין לא ביררו כל מה שהי' בקרבם לגמרי“.

לאחרי וואָס דער אויבערשטער האָט געבראָכן מצרים דורך ברענגען אויף זיי די עשר מכות, פֿאָרוואָס דאָ „מיט- אַמאָל“ איז דער צוגאַנג פֿון די מצריים אַז „וישאלו ממצרים גו“¹⁸, „וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום“ (און ניט דורך שבירתם)?

נאָר וויבאַלד אַז גאולה איז דער טייטש (אויך) די גאולה ועלי' פֿון מצרים („גולה“) עצמו דורך אַנערקענען אַז דער אויבערשטער איז אלופו של עולם און פירט אָן מיט דער וועלט, און די מצריים (זייענדיק (כמה מהם) חכמים¹⁹) האָבן דאָס (סו"ס) פֿאַרשטאַנען און מר- גיש געווען (און די וואָס לא חזו – איז „מזליהו חזו“²⁰), „וידעו מצרים כי אני ה'“²¹ – דעריבער האָט עס געדאַרפט געטאָן ווערן, און ס'איז בפועל געטאָן געוואָרן, ניט בעל כרחם פֿון די מצריים, נאָר ברצונם (נוסף אויף דער פעולה פֿון אידן אין דעם), באופן פֿון „וישאלום“ (און „וה' נתן את חן העם בעיני מצרים“), ביז אַז „אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם“, ביז „בעל כרחם“ פֿון די אידן.

ועד"ז זעט מען אין דעם – דעם צווייטן ענין הנ"ל אין „גאולה“ (אַז דאָס ווערט אויפגעמאַכט פֿון (דעם וואָרט) „גולה“ (בתוספת אל"ף): דוקא דורך דער ירידה אין גלות מצרים „ויעבדום וענו

(19) כמ"ש (מ"א ה, י) „ותרב חכמת שלמה . .

מכל חכמת מצרים“ (וראה לקמן ס"ו). וראה מקץ מא, ח. וארא ז, יא.

(20) מגילה ג, א. סנהדרין צד, רע"א.

(21) נסמן בהערה 24.

* ובפרש"י שם ד"ה מזליהו (הובא בחדא"ג מהרש"א סנהדרין שם): שר של כל אדם למעלה.

– כולל דעם ספר תורה וואָס מ'האָט די וואָך מסיים געווען, ע"י השתדלות של נשי ובנות ישראל, צוזאַמען מיט אַ סיום וסדר הכנסת ספר תורה, בשמחה גדולה בריקודים וכו', און פֿאַרבונדן מיט איר הוספה בנתינת הצדקה, ה- מקרבת את הגאולה¹⁵⁶ –

אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, בהר הקודש, בביהמ"ק השלישי, „מקדש אד' כוננו ידיך“¹⁵⁷.

(157) בשלח טו, יז.

(156) ב"ב י, א.

(עכ"פ דורך דעם וואָס „יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעיים תהי צדיק כו", ועוד שההרגל כו' נעשה טבע שני", וכשירגיל כו' הרי באתערוּתא ד- לתתא אתערותא דלעילא וכולי האי ואולי יערה כו' ויזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק כו" (149), וי"ל אַז לאַחרי די אַלע ענינים – של בירור וזיכּוּך כו' – וואָס אידן זיינען דורכגעגאַנגען במשך דורות, קען איצטער יעדער איד זיכער דערגרייכן די העכסטע דרגות, ביז „תהי צדיק" בגלוי (דער גילוי פון „ועמך כולם צדיקים" (150)), ווי ס'וועט זיין בשלי- מות הגילוי בגאולה האמיתית והשלי- מה (151).

ביז אַז דורך דעם – די עבודה פון הפצת המעינות חוצה – האָט מען דעם כח צו מגלה וממשיך זיין אלקות אין וועלט, ביז אין חוצה שאין חוצה ממנה.

און דאָס אַלץ ווערט אַ הכנה וכלי – צו „ונגלה כבוד הוי' גו" (100) בגאולה האמיתית והשלימה, „ולא יהי' עסק כו' העולם אלא לדעת את ה' בלבד", און צו דעם גילוי פנימיות התורה, ביז באופן פון „והיו עיניך רואות את מוריד".

י. די הוראה דערפון בפשטות – ב- נוגע צו די פעולות וואָס אידן דאַרפן טאָן צו נאַכמער ממחר זיין די גאולה:

אין צוגאַב צו די פעולות אין חלקו בעולם, ביז בכל העולם, צו מגלה זיין ווי דער אויבערשטער איז אלופו של עולם אין דער וועלט און אין יעדער זאַך אין וועלט, ובפרט דורך דעם וואָס

מ'נוצט אויס אַלע עניני העולם „לשם שמים" און אויף „דעהו", אַזוי אַז יעדע זאַך בעולם איז מגלה „כבודו" של הקב"ה –

דאַרף אויך זיין אַ הוספה מיוחדת אין אולפנא ולימוד התורה, ובמיוחד – אין פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת ה- חסידות, באופן של הבנה והשגה, בחכ- מה בינה ודעת,

און אויך – משפיע זיין אויף אַנדערע אַרום, דורך הפצת התורה והיהדות, ו- הפצת המעינות.

ויה"ר אַז דורך דער עבודה פון פאַר- ענדיקן „אַריינשטעלן" און מגלה זיין דעם אַל"ף אין „גולה" – וועט דאָס גלייך ברענגען די גאולה, תיכף ומיד ממש, אַזוי אַז נאָך ווי אידן שטייען ב- מעמדם ומצבם איצטער ממש, אין זייע- רע לבושים ובגדים, אפילו אויב זיי זיינען נאָך „בגדים צואים" (152), וואָרום די גאולה קומט באופן פון לא עכבן אפילו כהרף עין (153), און ערשט לאַחרי הגאולה „ויאמר (152) גו' הסירו הבגדים גו' מ- עליו" (154), ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן „ועמך כולם צדיקים".

און אַלע אידן, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", גייען צוזאַמען מיט אַלע זייערע ענינים, „כספם וזהבם אתם", ועאכו"כ מיט אַלע בתי כנסיות ובתי מדרשות (155) און די ספרי תורה שבהם

(152) ראה זכרי' ג, ג ואילך.

(153) ראה מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

(154) ועי' המבואר בנוגע לתחנה"מ, שכשם שאדם הולך כך הוא בא כו', כשם שהוא הולך לבוש בא לבוש כו' ואח"כ אני מרפא אותן (ב"ר רפצ"ה. זח"ג צא, א. וראה תשובות וביאורים ס"א (ע' 55).

(155) ראה מגילה כט, א.

אותם" (22) – איז געוואָרן די עליית (גד- לות) וגאולת מצרים, באופן פון „ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (14) (וואָרום אילו לא ירדו אבותינו למצרים וואָלטן זיי נישט (באָקומען און) אויפגעהייבן די „כלי כסף וכלי זהב ושמלות" פון מצרים).

דערפון איז אויך פאַרשטאַנדיק בנו- גע צו אַלע גאולות (וועלכע זיינען געג- ליכן און נעמען זיך פון גאולת מצרים (5), ביז דער גאולה האמיתית והשלימה, אויף וועלכע עס שטייט (23) „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" – אַז זי הייסט „גאולה" דערפאַר וואָס איר תוכן איז: (א) (אויסלייזן) אויפהייבן די עניני גולה (דורך מגלה זיין אין זיי דעם אלופו של עולם), און (ב) דוקא דורך דער עבודה אין גולה קומט די גאולה.

ג. מ'דאַרף אָבער פאַרשטיין:

נוסף אויף דעם וואָס דורך גאולת מצרים האָט זיך אויפגעטאָן דער גילוי פון אלופו של עולם אין מצרים – „וידעו מצרים כי אני ה'" (וואָס דאָס איז געווען איינער פון די טעמים אויף די מכות (24), אַז דער אויבערשטער איז בעה"ב און פירט אַן מיט דער וועלט (25) – האָט זיך אויך אויפגעטאָן נאָך העכערע ענינים (פאַר אידן), אַז „נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם" (26), און „בכבודו ובעצמו" (27) – עצמות א"ס ב"ה (28),

(22) לך לך טו, יג.

(23) מיכה ז, טז.

(24) ראה ווארא ז, ה. יז, ת, ו. יח. ט, יד. כט. בא יא, ז. בשלח יד, ד. יח. וראה לקו"ש (תל"ו) ווארא תנשא.

(25) ראה אברבנאל ווארא ט, טז.

(26) הגש"פ פייסקא „מצה זו".

(27) שם פייסקא „וויציאנו".

(28) ראה סה"מ אלת"ר ע' עה. המשך תער"ב

ח"ב ע' תתקכד. סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' טז.

ביז אַז די כוונה (29) (אין יציאת מצרים) איז מתן תורה, „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" (30), דער גילוי פון „אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (31), ובאופן פון „פנים בפנים דבר ה' עמכם" (32), של מעלה פון דעם גילוי פון אלופו של עולם, ווי דער אויבערשטער איז דער בורא העולם ומנהיגו („בראשית (33) ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (34), כידוע אַז תורה איז „קדמה לעולם" (35), קדמה גם במעלה (למעלה) מעולם.

ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן דער גאולה האמיתית והשלימה – וואָס דעמולט וועט זיין, נוסף אויף דעם גילוי פון אלופו של עולם (בכל הבריאה), גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה – „אלה" (36) תולדות פרץ" מלא" (37) וואָס איז העכער פאַר דעם „מלא" (37) פון „אלה" (38) תולדות השמים והארץ בהבראם" (עולם על מילואו נברא" (39), ביז אַז עס וועט זיין אַ חידוש שלא בערך לגבי דעם מצב

(29) „עיקר תכלית המכוון" – תו"א ר"פ שמות (מט, א).

(30) שמות ג, יב.

(31) יתרו כ, ב. וראה מכילתא ופרש"י שם.

שמו"ר פכ"ט, ג.

(32) ואתחנן ה, ה.

(33) בראשית א, א.

(34) כמבואר בכ"מ הטעם שבעשה"ד נאמר

„אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא „אשר בראתי שמים וארץ", כי הגילוי אלקות ביצי"מ (ומ"ת) הוא למעלה מהגילוי דבריאת שמים וארץ (ראה סידור עם דא"ח רפד, ב ואילך. ובכ"מ).

(35) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב.

תנחומא וישב ד, זח"ב מט, א.

(36) רות ד, יח.

(37) ב"ר פ"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.

(38) בראשית ב, ד.

(39) ראה ב"ר שם. פ"ה, ז. פ"ג, ג.

בגאולת בבל ומדי וכו', סיי אין עולם – א' חידוש אין מעשה בראשית (ה'הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה"⁴⁰), ה'ה- שמים החדשים והארץ החדשה"⁴¹), און סיי אין גילוי אלקות – דער גילוי פון פנימיות עתיק⁴², ביז דער גילוי פון עצמותו ית' למטה, אין דער "דירה לו יתברך בתחתונים"⁴³,

ביז אַז "לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם ש- נאמר⁴⁴ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"⁴⁵; און עס וועט דע- מולט זיין א' חידוש אין תורה: כשם וע"ד ווי גלות וגאולת מצרים איז געווען א' הכנה צו מתן תורה, אזוי וועט די גאולה האמיתית והשלימה ברענגען א' חידוש אין תורה – דער גילוי פון פנימיות ה- תורה⁴⁶, "סוד טעמי' ומסתרי צפונותי"⁴⁷, ביז "תורה חדשה מאתי תצא"⁴⁸.

(40) ישע'י סה, יז.

(41) שם טו, כב. וראה בזה לקו"ת שה"ש בסופו (נא, ג). ספר הליקוטס דא"ח צ"צ ערך לע"ל ע' תריב ואילך. ועוד.

(42) משא"כ כל הגילויים דעכשיו הם מחיצוניות עתיק – פע"ח שער הק"ש רפט"ו, הובא בלקו"ת שם.

(43) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדבר"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.

(44) ישע'י יא, ט.

(45) רמב"ם בסינים וחזותם ספרו.

(46) ראה תו"א ר"פ שמות (מט, א): "כמו שכל עיקר תכלית המכוון בגלות מצרים . . . הי' בכדי לזכות לקבלת התורה . . . כך כל אריכות הגלות הזה הוא כדי לזכות לגילוי פנימיות התורה שיהי' לע"ל כו".

(47) פרש"י שה"ש א, ב.

(48) ישע'י נ"ג, ד. ובויק"ר פי"ג, ג: חדוש תורה מאתי תצא. וראה קה"ר פי"א, א (ח): תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח.

און וויבאלד אַז די אַלע ענינים – וועלכע זיינען שלא בערך העכער פאַר דעם גילוי איצטער פון אלופו של עולם – ווערן נכלל אין (שם) גאולה, דאַרף מען זאָגן אַז דאָס אַלץ איז אויך מרומז אין "גאולה" אותיות "גולה" בתוספת אל"ף.

ד. דער ביאור אין דעם:

איז⁴⁹ דעם אות אל"ף – וואָס קומט צו אין (וואָרט) "גאולה" (לגבי "גולה") – זיינען פאַראַן כמה פירושים: (א) אל"ף פון לשון אלוף, אלופו של עולם. (ב) אל"ף פון לשון אולפנא ולימוד, אאלפך חכמה⁵⁰ אאלפך בינה. (ג) אל"ף אותיות פלא.

אין דער עבודה פון איבערמאַכן גלות ("גולה") צו גאולה זיינען פאַראַן בכללות דריי ענינים, דריי דרגות ושל- ביים: גילוי אלקות אין ובערך לעולם (אלופו של עולם). גילוי אלקות של- מעלה מעולם אָבער עס האָט נאָך עפעס אַן ערך ויחס צו עולם, ובמיוחד – דורך תורה שקדמה לעולם (אולפנא). און גי- לוי אלקות שלמעלה לגמרי מעולם, ב- אופן מופלא ומובדל, ובמיוחד – דורך די נפלאות שבתורה⁵¹ וואָס וועלן נתגלה ווערן בגאולה האמיתית והשלימה⁵² (פלא).

די ערשטע זאָך⁵³ באַשטייט פון מגלה

(49) בהבא להלן – ראה בארוכה ספר הערכים- חב"ד מערכת אותיות – אל"ף (ע' עב ואילך). וש"נ.

(50) לשון הכתוב – איוב לג, לג.

(51) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' תסא. ובארוכה – ד"ה גל עיני תשל"ז (סה"מ מלוקט ח"ה ע' רעא ואילך). וש"נ.

(52) ראה שער האמונה פ"ס.

(53) בהבא להלן – ראה אמרי בינה פתח השער פי"א. שם ספ"ה.

בכלל, ובפרט פנימיות התורה, כפי שנתגלתה בתורת החסידות,

– כולל – דורך המסתכל בפני הרב, במאור פניו (חכמת אדם תאיר פניו¹⁴⁴), וואָס דאָס גיט צו אין הבנת הלימוד [כמאחז"ל¹⁴⁵], "אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזית' לר' מאיר מאחורי', ואילו חזית' מקמי' הוה מחדדנא טפי, דכתיב¹⁴⁶ והיו עיניך רואות את מוריך"] –

ווערט ער אַ כלי צו גילוי אלקות בעולם, כולל גילוי כח הפועל בנפעל באופן של רא'י (חכמה), און נאָכמער – דער גילוי פון כח העצמות אין יש הנברא, וואָס "הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט כו" (כמ- בואר באגה"ק¹⁴⁷ בספר תניא קדישא).

אַנהויבנדיק ווי דאָס איז אין דער עבודה פון אַ אידן (כמבואר בתחלת ספר התניא), אַז ביי אים איז די עבודה נישט נאָר אין סור מרע – "אל תהי רשע", נאָר אויך "תהי צדיק"¹⁴⁸, דאע"פ וואָס "אין כל אדם זוכה להיות צדיק ואין לאדם משפט הבחירה בזה כל כך כו"¹⁴⁹ מצד דעם וואָס מ'געפינט זיך למטה אַ נשמה בגוף ונה"ב אין עוה"ז הגשמי והחומרי – איז אָבער דורך דעם וואָס ס'איז דאָ דער כח העצמות אין דעם גוף הגשמי (פון אַ אידן), כנ"ל, גיט דאָס דעם כח אַז אויך למטה זאָל מען דערגרייכן די העכסטע דרגות, ביז "תהי צדיק"

לשנה, ביז די גילויים בימים אלו ע"י כת"י דמאמרי דא"ח שנדפסו ונדפסים עתה.

ובאופן, כאמור, אַז מ'איז ממשיך די נפלאות שבתורה (בבחי' פלא) אין הבנה והשגה, ביז אין אַלע כחות הנפש (חכמה, בינה, מדות ומלכות), ובלשון פון תורת אדה"ז הידועה¹⁴⁰ עה"פ "משכיל לאיתן האזרחי" (תחלת מזמור פ"ט) – אַז איתן שבנשמה (עצם הנשמה, בחי' פלא) "יש לו משכיל, מה שע"י כח המשכיל הוא האזרחי, מזריח לכל הכחות והחושים", וואָס דער כח המשכיל (שלמעלה משכל וביחד עם זה איז ער מקור השכל) איז ממשיך פון למעלה משכל אין שכל¹⁴¹; און הגם אַז שלימות זריחה זו וועט זיין לע"ל, ווערט דאָס שוין אויך אויפגעטאַן איצטער¹⁴².

און דערפון ווערט נמשך דער כח צו ממשיך ומגלה זיין אלקות אויך אין עולם (אלופו של עולם) – כסיום ה- מזמור פ"ט: ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

און דערנאָך קומט מען צו מזמור צדיק¹⁴³, "תפלה למשה איש האלקים", ביז סיומו – "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו"¹⁴⁴, דער גילוי עלינו פון נועם ה', שלימות התענוג (עתיק¹⁴⁵), ביז "ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו", אין דעם ("נועם" אותיות), "מעון" האמיתי, ביהמ"ק השלישי.

ובפשטות – אַז דורך לימוד התורה

(140) קונטרס לימוד החסידות ע' 6-5.

(141) ראה ד"ה כי מראש צורים תשכ"ח (נעתק בקובץ י"א ניסן שנת הפ"ט אות טז).

(142) ד"ה וייצר תרפ"ה (סה"מ תש"ח ע' 63. נעתק שם אות טו).

(143) ראה קובץ י"א ניסן שנת הצדיק אות ו, יח, כא. ועוד.

(144) קהלת ח, א.

(145) עירובין יג, ב. וראה ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב.

(146) ישע'י ל, כ.

(147) סימן כ (קל, ריש ע"ב).

(148) נדה ל, סע"ב.

(149) תניא פי"ד.

דערצו האָט רשב"י אויך מחבר גע-
ווען פנימיות התורה און נגלה דתורה¹³².
ו"ל אַז אין תורה עצמה איז נגלה
דתורה און פנימיות התורה ע"ד דער
חילוק צווישן אל"ף מלשון אולפנא ולי-
מוד (מוחין השייך למדות), און אל"ף
אותיות פלא (מוחין בעצם). און רשב"י
האָט מחבר געווען שניהם.

ו"ל אַז בכח זה האָט ער אויך אויפ-
געטאָן דעם כח אויף גילוי אלקות (אויך
די דרגות שלמעלה מעולם) אין (אלופו
של) עולם – כמאמר הידוע שלו¹³³:
„תניא ר"ש בן יוחאי¹³⁴ אומר כו' כל
מקום שגלו (ישראל) שכינה עמהן כו',
גלו לבבל שכינה עמהן כו' גלו לאדום
שכינה עמהן, ד.ה. אַז אויך זייענדיק אין
(בבל כו') „גולה“ האָט מען דאָרט דעם
גילוי פון אלופו של עולם, „שכינה
עמהם“.

ועד"ז איז רשב"י ממשיך בכל העולם
כולו – כמאמר שלו¹³⁵: „יכול אני
לפטור את כל העולם כולו מן הדין, אַז
ער קען אויסלייזן כל העולם מלשון
העולם והסתר מן הדין, כולל דעם דין
הגלות.“

ויש לקשר זה אויך מיט דעם וואָס
ל"ג בעומר איז דער טאָג פון „הוד שב-
הוד“, וואָס באַדייט דעם ענין פון (הוד
מלשון) הודאה, און הודאה שבהודאה –
בחי' פלא (שלמעלה מהשגה), און דער-
פון ווערט עס דערנאָך נמשך אין אל"ף
(הבנה והשגה). ולהוסיף, אַז הוד שבהוד

132 ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה.

133 מגילה כט, א.

134 כן הוא „יוחאי“ באל"ף) בעין יעקב. ו"ל שבוז מרומז הגילוי דבחי' אל"ף, ככפנים.

135 סוכה מה, ב.

איז אויך „סוף ותשלום הספירות בעיקר המדות“¹³⁶ – ד.ה. אַז דאָס איז כולל אַלע מדות (עשיר), ביז מלכות שבמלכות (מכובד), נוסף אויף די המשכה פון מוחין ע"י (חכם, וגבור). און הוד איז אויך די ספירה החמישית, וואָס איז מ-רמז אויף בחי' חמישית לפרעה¹³⁷, דאת-פרעו ואתגליין מיני' כל הנהוין¹³⁸, ב-בחי' פרוע, שלמעלה מסדר והשתלשלות (בחי' פלא), און דאָס גופא ווערט דער סדר קבוע (בחי' אל"ף) לע"ל.

ט. און פון רשב"י ווערט דערנאָך נמשך דער גילוי פנימיות התורה בדר-רות שלאחרי זה, ביז דור האריו"ל, ווען ס'איז געוואָרן „מצוה לגלות זאת ה-חכמה“¹³⁹, און דערנאָך – איז אין דעם צוגעקומען דורך גילוי תורת החסידות ע"י הבעש"ט והמגיד (מייסדי תורת החסידות הכללית), און נאָכמער – דורך דעם אַלטן רבי'ן (מייסד תורת חסידות חב"ד) און רבותינו נשיאינו ממלאי מקו-מו – לימוד פנימיות התורה באופן פון חכמה בינה ודעת, און הפצת המעניות חוצה, אָנהויבנדיק פון דעם חוצה שב-אדם – זיינע כחות הנפש, ביז אויך פון נפש הבהמית, ביז חוצה שבעולם – מעין וטועמי' פון גילוי פנימיות התורה בגאולה האמיתית והשלימה.

און אַזוי קומט אין דעם צו – דורך רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו מדור לדור, ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. צו די גילויים פון פנימיות התורה בדר-רנו זה, ובזה גופא – קומט צו משנה

136 סידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר דש, א ואילך.

137 ויגש מז, כד.

138 זח"א רי, א.

139 אגה"ק סכו' (קמב, ב).

בינה: דער גילוי אלקות בגאולה האמי-
תית והשלימה וועט זיין – נוסף צו בחי' אלקות אין דער בריאה (אלופו של עו-
לם), כח הפועל בנפעל – אויך, אלקות וואָס איז העכער פאַר דער וועלט (כנ"ל), וואָס דאָס קומט פון אל"ף שב-
בחי' מוחין (חכמה ובינה), וואָס איז העכער פאַר די מדות פון וועלכע עס נעמט זיך עולם⁵⁹ (עולם חסד יבנה⁶⁰):
ובמיוחד – איז דאָס דורך דער גילוי התורה (וואָס ווערט נתגלה נאָך דער גאולה), וואָס „אלפיים שנה קדמה תורה לעולם“⁶¹, „אלפיים“ אויך מלשון אא-
לפך, אאלפך חכמה אאלפך בינה⁶¹.

און דערנאָך קומט מען צו נאָך אַ הע-
כערן ענין אין דעם אל"ף – אותיות פלא – גילוי הנפלאות אין דער גאולה, כמ"ש⁶² „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“ (נפלאות אפילו בערך די נפלאות בגאולת מצרים⁶²), כולל ובמיו-
חד – די נפלאות שבתורה⁶¹ („גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך“⁶³), גילוי פני-
מיות התורה, „סוד טעמי' ומסתר צפוננו תי"ו, וועלכע זיינען מצ"ע מופלא ומוב-
דל (ביז – בתכלית ההעלם⁶⁴), און אויך דאָס ווערט נתגלה, ביז באופן פון אול-
פנא ולימוד, ביז אין (אלופו של) עולם⁶⁵.

59 אוה"ת תבוא ס"ע תתשיז ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד שבהערה 49 ע' עג. וש"נ.

60 תהלים פט, ג. וראה סה"מ תשי"ח ריש ע' 273. וש"נ.

61 לקו"ת שה"ש א, סע"ד. המשך והחרים תרל"א ע' כו. סה"מ תשי"ח סע"ע 273.

62 ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

63 תהלים קיט, יח.

64 ומתאים גם עפ"י זה שאל"ף אותיות „אפלי“, בחי' חושך (ישת חושך סתרו – תהלים יח, יב) שלמעלה מאור וגילוי (אוה"ת יתרו ע' תתקלג).

65 ראה ספר הערכים שם ע' עב. ע' צה. ע' קט. ע' קכט. וש"נ.

זיין אין כל עיני העולם – (בגלות) דעם אל"ף פון אלופו של עולם, ווי דער אויבערשטער איז דער אלוף און בעה"ב פון וועלט און אין וועלט: דער עולם – עולם מלשון העלם והסתר⁵⁴ – איז באשאפן געוואָרן אין אַן אופן אַז ער (מצ"ע) פאַרדעקט אויף אלקות, דעם דבר ה' וואָס איז עם שטענדיק מהוה, מחי' ומקיים⁵⁵. און די עבודה פון אַ אידן באַשטייט אין מגלה זיין בעולם ווי דער אויבערשטער איז אלופו של עולם, הן בכללות העולם און הן בפרטי העולם – „כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת“⁵⁶, און אַזוי אויך בכל פרטי הנבראים – דער גילוי פון דעם כח הפועל בנפעל⁵⁷.

וואָס דורך דעם גילוי פון אלופו של עולם אין „גולה“ – ווערט אויפגעטאָן די גאולה, ווען עס וועט זיין „וידע כל פעול כי אתה פעלתו“⁵⁸.

אַ העכערער ענין אין דעם גילוי האל"ף איז – דער ענין פון אל"ף מלשון אולפנא ולימוד, אאלפך חכמה אאלפך

54 ראה לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' א'נט. וראה לקו"ת (חל"ד) שופטים תשמ"ז הערה 63. וש"נ.

55 שער היחוד והאמונה פ"א.

56 תהלים ה, ד.

57 במכ"ש ממעשה בשר ודם, „שהוא יש מישי“, ו„כאשר יצא לצורף כלי שוב אין הכלי צריך לידי

הצורף“ (שעהיהו"א רפ"ב), שגם שם ישנו כח הפועל בנפעל, „כידוע בהרב המגיד ז"ל. . שאמר בפירוש על מה שהכיר לפועל הכלי מתוך הכלי כו" (שער האמונה ספכ"ז), ועאכו"כ ב„מעשה ה' עושה שמים וארץ“, „שהוא יש מאין“, ו„צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו“ (שעהיהו"א שם).

58 תפלת העמידה דר"ה (ברכת „אלקינו כו' מלוך כו"').

ובלשון החסידות – אין די ספירות למעלה: (א) אלופו של עולם איז כנגד ספירת המלכות, גילוי מלכותו ית' בעו-לם – „אחד“⁶⁶, „אמליכתי למעלה ול-מטה ולארבע רוחות“⁶⁷. ובכללות יותר – ענין המדות, וואָס פון זיי איז דער מקור אויף הנהגת העולם. (ב) אולפנא ולימוד (אאלפך חכמה אאלפך בינה) איז בחי' המוחין (חכמה ובינה), מוחין השיי-כים למדות, וואָס דאָס איז למעלה מ-עולם, אָבער פאָרט די התחלה ומקור אויף עולם⁶⁸. (ג) פלא איז בחי' מוחין (חכמה) מצ"ע, עצם המוחין⁶⁹, ביז ווי דאָס איז פאָרבונדן מיט כתר (ביז מיט פנימיות הכתר), שמופלא ונבדל לגמרי מעולם⁷⁰.

וידועי' אָז איצטער איז דער עיקר העבודה אין בירור השבע מדות (כיבוש שבע ארצות), און אין מוחין השייכים למדות: משא"כ בגאולה האמיתית וה-שלימה וועט זיין (אויך) די עבודה פון מוחין מצ"ע (כיבוש שלש ארצות, קנייזי וקדמוני⁷³).

ועד"ז אויך אין גילוי אלקות בגאולה האמיתית והשלימה: נוסף צו דעם גילוי פון כח הפועל בנפעל, און גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה, וועט אויך זיין דער גילוי פון עצמותו ית' למטה, ואדרבה – כח העצמות ווערט נתגלה דוקא אין דעם יש הנברא⁷⁴.

ה. עפ"ז איז פאָרשטאַנדיק אָז דער אויפטו פון גאולה – „גולה“ בתוספת אל"ף – איז כולל אַלע דריי ענינים פון דעם גילוי האל"ף (אין דער עבודה ב-גלות): אלופו של עולם, אולפנא, פלא:

און דוקא דורך דער עבודה אין גלות, דורך אַריינשטעלן דעם אל"ף (די דריי ענינים שבו) אין „גולה“ – ווערט אויפגעמאַכט די גאולה, און אַלע דריי ענינים ודרגות שבה (אויך די ענינים הכי נעלים שבה): גילוי כח הפועל בנפעל, „וידע כל פעול כי אתה פעלתו“ (מל-כות), גילוי שלימות האולפנא ולימוד התורה, גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה (מוחין), ביז גילוי הנפלאות (מוחין ב-עצם, כתר)⁷⁵.

בפנים (ס"ו) בענין „ותרב חכמת שלמה . . . מכל חכמת מצרים“.

74 ראה לקמן ס"ט.
75 ומעין זה התחלה בזה בגאולת מצרים – כנ"ל בפנים, שנוסף לגילוי אלופו של עולם במצרים „וידעו מצרים כי אני ה'", אפילו „בקרב הארץ“ (וארא ח, יח), כפי שבא לידי ביטוי גם בזה ש"ה, נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום – היו שם נפלאות* (עד שמדמים ה„אראנו נפלאות“ שלע"ל „כימי צאתך מארץ מצרים – מיכה ז, טו), עד להגילוי ד, בכבודו ובעצמו“ שהי' במצרים, ועוד ועיקר, שגלות מצרים היא ההכנה למתן תורה, גילוי האל"ף ד, אנכי ה' אלקיך“ (בחי' כתר), הכולל כל התורה כולה (נתני רפ"כ), גם פנימיות

* ראה שמות ג, כ. ונוד.

בונדן מיט דער שלימות פון הודאה (בחי' פלא), כנ"ל.

ה. אין דעם אַלעם קומט צו נאָכמער שטייענדיק אין דעם שבת נאָך ל"ג בעומר (ובתוך השלשה ימים פון ל"ג בעומר¹²⁹), יום ההילולא ויום שמחתו של רשב"ש¹³⁰.

דורך רשב"י איז געווען דער גילוי פון פנימיות התורה (בחי' נפלאות שבת-רה), און דער עיקר גילוי איז געווען ביום הסתלקותו, נשמתא דנשמתא ד-אורייתא (די פנימיות פון די סודות וואָס ער האָט מגלה געווען כל ימי חייו)^{130*}, ביז אָז דורך כתיבת דברים אלו (בספר הזהר), איז דאָס דערנאָך נתגלה געוואָרן צו אַלע אידן, ביז באופן פון יתפרנ-סון¹³¹ בהבנה והשגה – גילוי בחי' נפלאות שבתורה אין חכמה בינה ודעת. די התחלה – ומעין ובדוגמא – פון דעם גילוי פנימיות התורה לע"ל.

129 ולהעיר מהחידוש בשנה זו בענין שלשה: מב' ימי ראש השנה נכנסו תיכף ליום השבת, וכן ב"ט כסלו (שחל ביום חמישי בשבוע), ראש השנה לחסידות, שענינו נמשך בכ"ף כסלו, וממנו נכנסו תיכף ביום השבת. וכן בנוגע לל"ג בעומר, מ"ת דפנימיות התורה (המשך תרס"ו ע' ריט), שחל ביום חמישי, וענינו נמשך על ג' ימים (ראה שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יא. ועד"ז בפע"ח שער ספה"ע פ"ז). וימי הפורים שלפ"ז, וכהסימן פל"ג הובא בסיפור (וטור אר"ח סתכ"ח).

ועד"ז הרמז י"ל שענין שלשה קאי על עבודת הג' מוחין מצ"ע, ענינה של פנימיות התורה (שנתגלתה ע"י הרשב"י, ובאופן של חב"ד ע"י אדה"ז) – מעין וטועמי' של העבודה דלע"ל (כיבוש קיני קנייזי וקדמוני).

130 נסמן בסה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 440.
130* ראה בארוכה ד"ה גל עיני תשל"ז (סה"מ מלוקט ח"ה) שבהערה 51. וש"נ.
131 ל' התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת המק"מ לספרו. כסא לתקו"ז שם.

„מאז מלכי – רבנו¹²⁶ – וואָס דורך דעם קומט צו אויך חכמה שבמלכות (בחי' שלמה), ביז שלימות המלכות, ווי דאָס איז כולל אַלע פיר ענינים הנ"ל: חכם, גבור, עשיר, מכובד.“

אָזוי אָז מ'האָט שלימות הכסא של ד' רגלים, אויף וועלכע ס'איז שייך שלימות ענין הישיבה („וישב שלמה על כסא ה'“). ולהוסיף, אָז דורך דעם ווערט אויך נמשך ראשו של מלך למטה, אָזוי אָז מען באַקומט מער שייכות צום מלך, און רגליו ווערן אויפגעוויבן על „ה-דום רגלי“¹²⁷ – וואָס דורך המשכה מל-מעלה למטה און העלאה למטה למעלה ווערט די שלימות החיבור פון אלקות שלמעלה מעולם ביז בבחי' נפלאות מיט עולם, פון גילוי בחי' אל"ף אין מציאות העולם והגלות („גולה“).

ובהדגשה יתירה – שטייענדיק ביום השבת, וואָס איז כנגד ספירת המלכות, ובפרט בימי הספירה בשנה זו (ווען די ספירה האָט זיך אָנגעהויבן „ממחרת השבת“¹²⁸ (אויך) כפשוטה), וואָס דעמולט איז יעדער שבת פון די „שבע שבתות תמימות“¹²⁸ כנגד מלכות פון דער ספירה דשבוע ההוא: מלכות שבחסד, מלכות שבגבורה, מלכות שבתפארת, מלכות שבנצח, מלכות שבהוד, מלכות שביסוד, מלכות שבמלכות, און דעם שבת – מלכות שבהוד (וואָס דאָס איז שוין כולל כל הספירות, ביז מלכות שבמלכות, כדלקמן ס"ח), מלכות ווי ס'איז פאָר-

סח (תרמג). אנציקלופדי' תלמודית ח"ב ערך אל תקרי' ש„אל תקרי' מוסיף עוד פירוש, ואינו ממעט פירוש הראשון.

126 ראה גיטין סב, א.
127 ישע"י סו, א.
128 אמור כג, טו.

משיח וועט זיין סיי א מלך און סיי א רב, "וילמד כל העם" תורה¹⁰⁹, כולל – די נפלאות פון פנימיות התורה¹¹⁰.

ז. בכדי אז בא יעדער איד'ן זאל זיין דער כח צו אויפנעמען דעם גילוי פון משיח, דארף ביי אים זיין מעין פון די דרגות הנ"ל אין דעם אל"ף [כידוע אז יעדער איד האט אין זיך א ניצוץ פון משיח¹¹¹, און דעריבער זאגט יעדער-ער¹¹², ויתקיים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו גוי¹¹³: מלכות, מדות, מוחין השייך למדות, און מוחין בעצם.

ויש לומר, אז דאס איז דער תוכן המשנה אין אנהויבס פון היינטיקן פרק (רביעי), וואו ער רעכנט אויס פיר זאכן: "איזה חכם כו', איזה גבור כו', איזה עשיר כו', איזה מכובד", וידוע אז זיי זיינען כנגד די פיר דרגות אין וועלכע עס טיילן זיך די (עשר ספירות וואס זיי ווערן נשתלשל¹¹⁴ די) עשר כחות הנפש, כנגד די ד' אותיות פון שם הוי"ה¹¹⁴: אי- זהו חכם – חכמה, איזהו גבור – בינה, איזהו עשיר – תפארת (כללות ה- מדות)¹¹⁵, איזהו מכובד – מלכות (שענינו כבוד).

והיות אז יעדער איד האט א חלק אלוקה ממעל¹¹⁶, און נאכמער, חלק הוי"ה עמו¹¹⁷ – וואס העצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכלו¹¹⁸ – דעריבער איז ער אין זיך כולל אלע פיר אותיות פון "אלוה" (בחי' אלופו של עולם), און פון הוי" (אלקות שלמעלה מעולם).

און זיין עבודה באשטייט פון מגלה זיין די פיר ענינים אין זיך, ביז אין אן אופן פון לפנים משורת הדין, "מילי דחסידותא"¹¹⁹, בחי' נפלאות (שבתורה).

און דורך דעם וואס ער האט בגלוי אלע פיר ענינים ווערט די שלימות המלכות, שלימות כסא המלכות של ד' רגלים דוקא – "וישב שלמה על כסא הוי"ה, ומעין זה בא יעדער איד, ווארום אידן זיינען "בני מלכים"¹²⁰ און נאכמער – "מלכים"¹²¹, ביז אז דורך דעם בא-קומט ער א שייכות צו "מכובד", וואס נעמט זיך פון כבודו של הקב"ה [במכ"ש פון א מלך באוה"ע אויף וועמען מ'זאגט "שנתן מכבודו לברש ודם"¹²²]. ועאכו"כ דורך זייער שייכות צו תורה (ביז אז יעדער איד האט זיך אן אות¹²³ און חלק בתורה), "כל¹²⁴ בניך לימודי ה"¹²⁵, און

116 תניא רפ"ב.
117 האזינו לב, ט.
118 כתר שם טוב בהוספות סקט"ז. וש"נ.
119 ראה ב"ק ל, א.
120 שבת סז, א.
121 תקו"ז בהקדמה (א, ריש ע"ב).
122 ברכות נח, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"א. טואו"ח סרכ"ד. שו"ע שם ס"ז. הל' ברכות הנהנין לאדה"ז סייג ס"ט.
123 ראה מג"ע אופן קפו.
124 ישעי' נד, יג.
125 ואף שמאחז"ל (ברכות בסופה. וש"נ) "א"ת בניך אלא בוניך", ידוע (ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מו"ח ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ח ח"ג תשובה אלף

ד.ה. – מ'באנוגנט זיך ניט דערמיט וואס מ'איז מגלה אין "גולה" בחי' אלופו של עולם (אלקות בערך הבריאה), דורך אויסנוצן די עניני העולם "לשם שמים"⁷⁶ און אויף "דעהו"⁷⁷, נאך מ'איז דארט אויך מגלה וממשיך בחי' אולפנא (מוחין השייכים למדות), דורך לימוד התורה, ביז אויך – בחי' פלא, דורך לימוד פני-מיות התורה (נפלאות שבתורה), כדלקמן (ס"ח ואילך).

ויש לומר, אז נוסף צו דער עבודה (פון לימוד פנימיות התורה) אין גלות,

התורה, ואדרבה – במ"ת ה' גילוי מעשה מרכבה ("ויראו את אלקי ישראל גו' ויחזו את האלקים" (משפטים כד, י"א. וראה גם שמו"ר פג, ב. וש"נ). מעין הגילוי אלקות בגאולה האמיתית והשלימה, כמ"ש (ואתחנן ד, לה), "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", "הראית ממש בראי חושיות" (תניא פל"ו – מו, א).

ובפרטיות יותר: הגילוי דמ"ת בא לאחר הנהגה דמ"ט ימים, ימי הספירה, שלאחרי יציאת מצרים, שענינם (בעבודת האדם) – בירור ה' מדות (וב-שלימות – ז' מדות כלולום מז') במ"ט יום, ועי"ז מגיעים – תספרו חמשים יום" (אמור כג, טז) – לגילוי שער הנו"ן (דבינה) שבערך להמ"ט שערים (ע"ד בחי' מוחין השייכת למדות), ועד לבחי' הב' בשער הנו"ן שהיא שלא בערך – מופלא ומובדל – מהמ"ט שערים (ראה בארוכה לקו"ת במדבר יב, א ואילך), בחי' נפלאות, נ' פלאות (זח"א רסא, ריש ע"ב) – שנתגלה במ"ת.

אבל ביצי"מ ומ"ת ה' בגילוי לפי שעה. ובגילוי ה' במ"ת בעיקר הנתינה דתורה הנגלית (ראה תו"א ר"פ שמות), בחי' אולפנא ולימוד. משא"כ בגאולה האמיתית והשלימה תהי' שלימות הגילוי באופן תמידי ונצחי (ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך), וגילוי פנימיות התורה (תו"א שם – נעתק לעיל הערה 46), בחי' נפלאות שבתורה.

76 אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א.
77 משלי ג, ו. וראה רמב"ם וטוש"ע שם.

ווערט דאס אויפגעטאן אויך דורך דעם עצם ענין (ירידה) פון "גולה" (דורך מגלה זיין אין גולה דעם אל"ף, די כוונה עליונה אין דער ירידה) – כמ"ש⁷⁸ "ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי", דלכאורה: אין וואס באשטייט די הודאה אויף דעם וואס "אנפת בי"?! מ'קען ניט ענטפערן אז די הודאה איז אויף דעם וואס שטייט בהמשך הכתוב "ישוב אפך ותנחמני", ווייל דעמולט איז דאס ניט קיין הודאה בשלימות: אויב די הודאה איז אויף דעם וואס "ישוב אפך" (דער ביטול ושליה פון "אנפת בי") וואלט געווען נאך בעסער – און נאך א גרעסערע הודאה – אז עס וואלט לכת-חילה ניט געווען "אנפת בי"! דערפון איז מוכח, אז די הודאה איז דוקא אויף דעם וואס "אנפת בי".

איז דער ביאור אין דעם, ווייל דוקא דורך דער ירידה אין גלות באופן פון "אנפת בי" קומט די עלי' פון דער גאר-לה, ביז די העכסטע ענינים שבה – גי-לוי בחי' אל"ף אותיות פלא: און בשעת מ'איז מגלה אין "גולה" דעם אל"ף (פון פלא) – די כוונה עליונה שבוה – ווערט נתגלה דער "אודך ה'" אין דעם "אנפת בי", בחי' הודאה דוקא אויף א דבר פלא שלמעלה משכל וחכמה (של האדם). ע"ד מ"ש⁷⁹ "אודה שמך כי עשית פלא", וואס דאס גייט אויף אריכות הגלות וואס איז א דבר פלא, ו"אינו מושג בשכל כלל, זהו מכלל במופלא"⁸⁰ ממך אל תדרוש⁸¹, און דאס גופא ווערט דערנאך נמשך בגילוי בבחי' "כי עשית – אלה"⁸², ב-

78 ישעי' יב, א.
79 שם כה, א.
80 חגיגה יג, א.
81 ביאורי הזהר להצ"ע ע' תקלא.
82 זח"ג קצד, ב.

שכל וחכמה (אאלפך חכמה)⁸¹. און דוקא דורך דער עבודה בהתגברות אויף דעם חושך הגלות קומט מען צו דער שלימות הגילוי פון פנימיות התורה בגאולה ה-אמיתית והשלימה⁸³.

ו. וויבאלד די גאולה האמיתית וה-שלימה קומט דורך משיח צדקנו, איז פארשטאנדיק, אַז אויך אין משיח זיינען פאראן די דריי ענינים (אין דעם אל"ף) פון גאולה.

ובהקדים דעם דיוק בדברי הרמב"ם⁸⁴ אַז מלך המשיח איז, מבית דוד ומזרע שלמה⁸⁵, דלכאורה אינו מובן: דאָס וואָס ער שרייבט „מבית דוד“ [ווי ער שרייבט אויך אין ספר היד⁸⁶] איז דער-פאָר וואָס באַ בית דוד איז, „עיקר המלכות“⁸⁷, „כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו כו' עד עולם“⁸⁸, „מלכי בית דוד הם העומדים

לעולם“⁸⁹: אָבער וואָס איז דער רמז אין „ומזרע שלמה“⁹⁰?

ויש לומר (בפנימיות הענינים): בימיו שלמה איז געווען מעין דעם מצב פון דער גאולה האמיתית והשלימה. בזמן דוד זיינען געווען מלחמות, ביז אַז „דם לרוב שפכת“⁹² (און דערפאָר האָט ער ניט געקענט אויפבויען דעם בית ה-מקדש⁹³), משא"כ בזמן שלמה האָט גע-הערשט שלום, וואָס דערפאָר ווערט ער אָנגערופן בשם שלמה, ווייל שלום הי' בימיו⁹⁴ – מעין שלימות השלום לעתיד לבוא.

ויש לומר אַז דער טעם אויף דעם, ווייל באַ שלמה איז געווען שלימות החכמה – „ויחכם מכל האדם“⁹⁵, ד.ה. אַז נוסף צו דעם ענין המלכות איז ביי אים געווען אויך שלימות בחכמה⁹⁶. און נאָכ-

89) שם ה"ט.

90) דאם באַ רק לשלול שאר בני דוד, הו"ל לפרש גם שם בנו של שלמה (ראה שוה"ג להערה 85), שהרי גם לשלמה היו כמה בנים.

91) הבבא להלן ראה ד"ה פדה בשלום בס' שערי תשובה לאדהאמ"צ (שער התפלה) פ"א (נה), ד ואילך).

92) דה"א כב, ח. וראה גם שם כה, ג.

93) שם.

94) כמ"ש (דה"א כב, ט) „שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו“.

95) מ"א ה, יא.

96) ראה ספר המצות להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב, שדוקא במלך דוד הי' המשכת בחי' חכמה במדת והנהגת המלכות שלו (ובהמשך הענין מבאר, שדוד קיבל מאדם חכמה עילאה (עצמיות החכמה שלא נוגע למדות), ומיוסף קיבל חכמה תתאה (להנהיג המלוכה בפועל), משא"כ בכל המלכים שלאחריו (כולל שלמה, שעליו נאמר ויחכם מכל האדם) לא הי' הארת החכמה מאיר בהם לענין הנהגת מלכותם (כ"א רק בניצוץ הפרטי שלהם

דברים בלתי רצויים, איז דערנאָך גע-ווען „קרוע אקרע את הממלכה“¹⁰² (למל-כות יהודה ומלכות ישראל), און ס'איז דערנאָך געווען דער חורבן, און דער-נאָך – חורבן בית שני, און גלות זה ה-אחרון – ביז עס וועט זיך אומקערן שלימות ענין המלכות ע"י מלך המשיח, למעלה ממלכות שלמה, ווען „מלך“¹⁰³ אחד יהי' לכולם למלך גו' ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד“, „ודוד“¹⁰⁴ עבדי נשיא להם לעולם¹⁰⁵.

עפ"ז י"ל די הדגשה אַז משיח איז „מבית דוד ומזרע שלמה“ – ווייל דער אויפטו פון משיח וועט באַשטיין פון מעלת דוד (מלכות) ומעלת שלמה (שלום), דורך דעם וואָס משיח וועט האָבן שלימות ענין המלכות, כולל חכמה שבמלכות (ווי דאָס קומט אַרויס דורך „גולה“, חכמת מצרים), ביז אַז „אותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהי' יותר משלמה“¹⁰⁶, ביז שלימות ענין המוחין (בבחי' פלא), נוסף אויף מוחין ומדות ומלכות – כמ"ש¹⁰⁷, „ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה ו-גבורה רוח דעת ויראת ה'“. וכידוע¹⁰⁸ אַז

מער: „ותרב חכמת שלמה . . מכל חכמת מצרים“⁹⁷ – דער יתרון פון אל"ף (אאלפך חכמה) וואָס קומט אַרויס דורך „גולה“ (חכמת מצרים),

וואָס בכח זה „כל חכמי הגוים נת-בטלו בעצם לגבי חכמת שלמה שלא ע"י מלחמה ע"כ נק' שלמה כי שלום הי' בימיו“⁹⁸, ביז אַז די אומות האָבן גע-בראַכט צו שלמה די ניצוצי קדושה (כידוע בנוגע צו מלכת שבא⁹⁹) – מעין שלימות השלום לע"ל, וואָס „לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה גו“¹⁰⁰, ע"ד ווי דער בירור דורך „עסק התורה דבחכמה אתברירו בביטול הרע בעצם כמו לע"ל דכתיב¹⁰¹ וראו כל בשר בחי' ראי' דחכמה כו' וידע¹⁰² כל פעול כו“¹⁰³.

וי"ל אַז דאָס איז נוגע צו שלימות ענין המלכות, וואָס דערפאָר איז באַ שלמה געווען אַ מלכות בשלימות, „וישב שלמה על כסא ה'“¹⁰⁴ במצב של מנוחה ושלום (בכללות), בערך צו מלכות דוד אויף וועלכע עס זיינען געווען קטרוגים ופרעוירים כו'.

ואילו זכו וואָלט מלכות שלמה גע-ווען שלימות ענין המלכות און בית ראשון וואָלט געווען דער בית נצחי, בגאולה נצחית: אָבער צוליב דעם וואָס עס האָבן זיך אין דעם אַריינגעמישט

להבין ולהשכיל בתורת ה' ובכל אשר בעולם). וצע"ג איך ליישב זה עם המבואר בפנים (המצב דלע"ל).

97) מ"א ה, י.

98) שערי תשובה שם (נו, א).

99) מ"א י, א ואילך. תו"א בראשית ו, רע"א.

100) סה"מ תש"ד ע' 107. ובכ"מ.

101) ישע"י מ, ה.

102) דה"א כט, כג.

102) מ"א יא, יא.

103) יחזקאל לו, כב.

104) שם, כה. וראה לקו"ש (חל"ה) ויגש תנש"א.

105) ואולי יש לומר לחידודא, שענין זה מרומז

גם בלשון „גאולה האמיתית והשלימה“: „אמיתית“ –

רומזת לשלימות המלכות על כל בני ישראל, כי

יעקב הוא מדת האמת (זח"א קלט, סע"א. קסא, א.

תניא ספי"ג. ועוד) ונשמתו „כלולה מכל הנשמות

שבישראל מעולם ועד עולם“ (אגה"ק ס"ז). ובתיבת

„שלימה“ ישנם האותיות של „שלמה“.

106) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.

107) ישע"י יא, ב.

108) אוה"ת תזריע (כרך ג) ע' תתטז. ובארוכה

– סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך.

*) ושם: ממי הוא מדוד, שנאמר (דה"א ג, י) וכן שלמה רחבעם (בנו), אבי' בנו וגו'.